

Basisopleiding Bedrijfshulpverlener Dienst Justitiële Inrichtingen

Nederlands Instituut voor Bedrijfshulpverlening

Basisopleiding
Bedrijfshulpverlener
Dienst Justitiële Inrichtingen

Nederlands Instituut voor Bedrijfshulpverlening

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopiëren, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid.

1e druk, juni 2011
© NIBHV
ISBN/EAN 978-94-90379-22-3

Nederlands Instituut voor Bedrijfshulpverlening
Postbus 8714, 3009 AS Rotterdam
Hoofdweg 240, 3067 GJ Rotterdam
E-mail: bhv@nibhv.nl
Website: www.nibhv.nl

Voorwoord

Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) van het Ministerie van Veiligheid en Justitie heeft, net als alle andere organisaties in Nederland, de verplichting om te beschikken over een operationele bedrijfshulpverleningsorganisatie (BHV-organisatie). De arbeidsomstandighedenwet geeft aan dat een werkgever zorg moet dragen voor een BHV-organisatie, die aansluit bij de risico's zoals die binnen een bedrijf aanwezig zijn. Onder de BHV-organisatie verstaan we niet alleen de personen die een taak hebben binnen de BHV, maar ook alle middelen die de bedrijfshulpverleners (BHV'ers) nodig hebben en de voorzieningen, zoals die op de locatie aanwezig zijn.

DJI heeft, mede naar aanleiding van de Schipholbrand in 2005, onderzocht wat van een BHV-organisatie binnen een justitiële inrichting verwacht kan en moet worden. In 2008 is het beleid van de DJI in onderstaande documenten omschreven.

1. Deskundigenadvies brandveiligheid in cellen en cellengebouwen, december 2009
2. Visie op Bedrijfshulpverlening in DJI-inrichtingen, augustus 2008
3. Operationeel Handboek Bedrijfshulpverlening DJI-inrichtingen, september 2008

Om adequaat op te kunnen treden als bedrijfshulpverlener moet een medewerker van een instelling goed opgeleid zijn, bijvoorbeeld door het volgen van de Basisopleiding Bedrijfshulpverlener van het Nederlands Instituut voor Bedrijfshulpverlening (NIBHV). Deze opleiding is een goede voorbereiding op het uitvoeren van BHV-taken.

Voor het werken als BHV'er binnen een justitiële inrichting zijn echter extra kennis en vaardigheden nodig. In dit boek vindt u de les- en leerstof voor een medewerker die een BHV-rol vervult binnen een justitiële inrichting. Deze leerstof is aanvullend op de kennis en vaardigheden die opgedaan zijn tijdens de Basisopleiding Bedrijfshulpverlener. Dit boek is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de Dienst Justitiële Inrichtingen, waarvoor onze dank.

Onderstaande personen hebben een inhoudelijke bijdrage geleverd aan dit boek:

- dhr. P. L. Bos (adviseur bedrijfshulpverlening DJI)
- dhr. E. Gosman (accountmanager opleidingsinstituut DJI)
- dhr. W. Linders (adviseur bedrijfshulpverlening DJI)
- dhr. R. Simonis (veiligheidskundige NIBHV)
- mw. E. Bonnema (onderwijskundige NIFV)
- dhr. R. Hofman (projectleider na- en bijscholing NIFV)
- dhr. P.J.A. Tolsma (senior adviseur NIFV)
- dhr. L. Witloks (adviseur lectoraat Brandpreventie NIFV)
- mw. I. Zemelink (onderwijskundige NIFV).

Wij bedanken hen hiervoor hartelijk.

Hoewel dit boek zorgvuldig is samengesteld, kan het toch zijn dat u suggesties heeft om het boek te verbeteren. U kunt uw reactie doorgeven via de accountmanager van het Opleidingsinstituut van de DJI. Wij vertrouwen erop dat dit boek een positieve bijdrage levert aan de veiligheid binnen de justitiële inrichtingen.

J.W.J.G. Ouwehand
directeur NIBHV

ing. W. Papperse
directeur NIFV

Inhoud

Voorwoord	3
Inleiding	7
1 De BHV-organisatie binnen de Dienst Justitiële Inrichtingen	9
1 Scenario's	9
1.1 Brandscenario's	10
1.2 Letselscenario's	11
2 De BHV-organisatie	12
Oriënterende opdrachten	14
Vragen	14
2 Eerste Hulp	15
1 Activiteitenboom letsel	15
2 Procedure Scenario Eerste Hulp	16
3 Eerste Hulp	17
4 Persoonlijke bescherming	18
5 Nazorg	18
Oriënterende opdrachten	19
Vragen	19
3 Brandbestrijding	20
1 Activiteitenboom brand	20
2 Procedure Scenario Brand in een cel	21
2.1 Blussen van de brand in de cel	26
2.2 Blussen brand in een gemeenschappelijke ruimte	28
3 Overige branden	30
4 Nazorg	30
Oriënterende opdrachten	30
Vragen	31
4 Ontruiming	32
1 Ontruimen van een (deel van een) justitiële inrichting	32
1.1 Ontruimen bij brand	34
1.2 Ontruimen, anders dan bij brand	35
Oriënterende opdrachten	36
Vragen	36
Bijlage 1	
Checklist BHV-voorzieningen en BHV-middelen	37
Bijlage 2	
Scenario Letselongeval	39
Bijlage 3	
Scenario Brand	40
Index	41
Antwoorden op de hoofdstukvragen	42
Colofon	43

Inleiding

In dit boek komen de kennis en vaardigheden aan bod die bedrijfshulpverleners (BHV'ers) nodig hebben om goed te kunnen optreden binnen een justitiële inrichting. In het bijzonder gaat het hierbij om taken die uitgevoerd moeten worden bij een brand, een ongeval met letsel en een ontruiming.

In dit boek wordt er vanuit gegaan dat de deelnemer de Basisopleiding Bedrijfshulpverlener met goed gevolg heeft afgerond.

Na bestudering van deze module en het volgen van de bijbehorende lessen kan de deelnemer als BHV'er binnen een DJI-instelling veilig en voldoende effectief optreden bij brand- en letselscenario's.

Het examen

Het examen van de Basisopleiding Bedrijfshulpverlener, module Dienst Justitiële Inrichtingen bestaat uit een theorie-examen met meerkeuzevragen en een praktijkexamen. Tijdens het praktijkexamen wordt beoordeeld of u de vereiste competenties voldoende beheerst.

Opzet boek

Het boek is opgebouwd uit een aantal hoofdstukken. In de linkerkantlijn staan steeds de belangrijkste begrippen uit de tekst aangegeven. Dit zijn de margebegrippen. Met behulp van deze begrippen kunt u snel zien wat de belangrijkste zaken uit de tekst zijn. Bovendien vergemakkelijken ze het zoeken in de tekst. De margebegrippen zijn opgenomen in de index. Indien relevant zijn oriënterende opdrachten en vragen opgenomen. De oriënterende opdrachten zijn bedoeld om u voor te bereiden op uw BHV-taak door te onderzoeken hoe de bedrijfshulpverlening in uw inrichting is geregeld.

Met behulp van de meerkeuzevragen kunt u zich voorbereiden op het theorie-examen. De antwoorden op die vragen vindt u achter in het boek.

In bijlage 1 is een lijst opgenomen met daarin een aantal vragen over uw inrichting. Tijdens de cursus wordt aan meerdere onderwerpen aandacht besteed, waarbij het belangrijk is inzicht te hebben in de situatie binnen uw eigen inrichting. Loop, eventueel met een cursusgenoot van dezelfde inrichting, deze lijst na. U krijgt hierdoor een beter beeld van uw eigen inrichting en zult zo meer leren tijdens de BHV-cursus.

Neem de ingevulde lijst mee op de eerste cursusdag. De instructeur zal de verzamelde informatie ook gebruiken om de cursus nog beter 'op maat' te maken.

Overal waar in dit boek 'hij' staat, kan ook 'zij' worden gelezen.

01

De BHV-organisatie binnen de Dienst Justitiële Inrichtingen

De Nederlandse wetgeving geeft aan dat de bedrijfshulpverlening van een organisatie 'op maat' georganiseerd moet zijn. Hoe de bedrijfshulpverlening er precies uit moet zien, wordt hierbij niet in detail uitgewerkt. Dit hangt helemaal van de organisatie zelf af. De wettelijk verplichte risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) is een van de documenten die hierbij een belangrijke rol speelt.

De DJI is al sinds meerdere jaren actief met het op maat inrichten van de bedrijfshulpverlening. In nauwe samenwerking met het veld is vorm gegeven aan een bedrijfshulpverleningsorganisatie die goed kan optreden bij een brand, een ongeval met letsel en een ontruiming. Daarnaast is er ook aandacht voor het voortzetten van het penitentiare proces na een incident.

In dit hoofdstuk wordt de basisorganisatie beschreven van de bedrijfshulpverlening binnen een justitiële inrichting.

1 Scenario's

Elke organisatie in Nederland moet beschikken over een bedrijfshulpverleningsorganisatie (BHV-organisatie), ook een justitiële inrichting. Er geldt een wettelijke verplichting om een BHV-organisatie op maat te maken. Met 'op maat' bedoelt de wet dat de bedrijfshulpverlening zo is opgezet dat de BHV-organisatie in staat is om een scenario van een brand of ongeval tot een goed einde te brengen.

Afbeelding 1.1
voorbeeld justitiële inrichting

*brandscenario
letselscenario*

In het Operationeel Handboek Bedrijfshulpverlening in DJI-inrichtingen heeft de DJI voor het opzetten van de BHV-organisatie gekozen voor twee brandscenario's en drie letsel-scenario's. Deze scenario's worden hierna beschreven.

De BHV-organisatie die in dit boek beschreven wordt, is opgebouwd in een justitiële inrichting die volledig voldoet aan de regels van het Bouwbesluit. De inrichting is voldoende brandveilig, de technische en bouwkundige staat zijn voldoende en de installaties werken goed. Uw eigen inrichting kan hiervan afwijken. Uw coördinator BHV kan u vertellen hoe de situatie in uw eigen inrichting is.

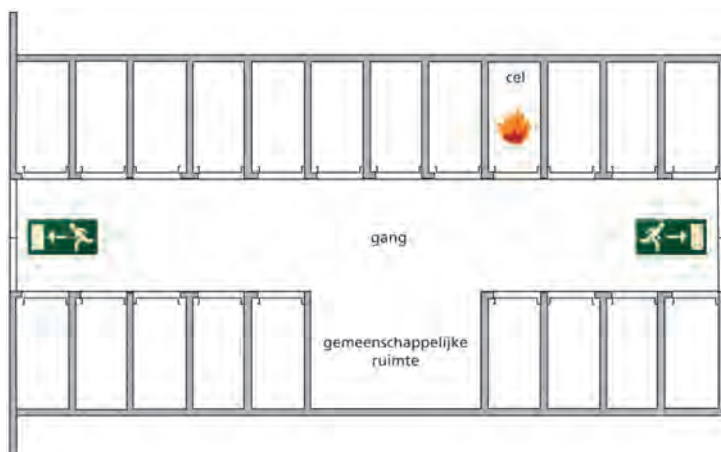
1.1 Brandscenario's

DJI heeft gekozen om de BHV-organisatie op te bouwen aan de hand van twee brandscenario's. Hieronder worden deze twee scenario's uitgewerkt.

Bij een brand in een cel wordt er vanuit gegaan dat de justitiabelen zijn ingesloten. Er bevinden zich maximaal twee personen in de cel.

Scenario brand in een cel

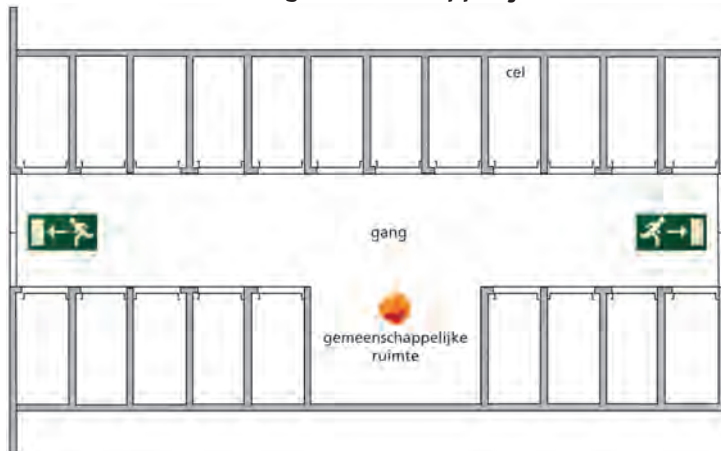
scenario brand in een cel

Afbeelding 1.2
scenario brand in cel

Scenario brand in een gemeenschappelijke ruimte

scenario brand in een gemeenschappelijke ruimte

Afbeelding 1.3
scenario brand in gemeenschappelijke ruimte

Bij een brand in een gemeenschappelijke ruimte wordt er vanuit gegaan dat de justitiabelen zijn ingesloten.

Beide brandscenario's spelen zich in verband met de minimale bezetting af tijdens de nacht. De justitiabelen bevinden zich dan in hun cel en zullen in veel gevallen slapen. Er is dan sprake van verminderde zelfredzaamheid. In de dagsituatie zijn de justitiabelen meer zelfredzaam. Zij bewegen zich dan door het gebouw en bevinden zich niet continu in hun cel. Door de aanwezigheid van meer personeel zal een brand sneller ontdekt worden en kan er sneller opgetreden worden, bijvoorbeeld door het starten van een ontruiming. We gaan ervan uit dat het personeel, dat geen rol vervuld binnen de BHV-organisatie, wel voldoende instructie heeft gekregen over wat te doen bij brand, ongevallen en ontruiming.

1.2 Letselscenario's

DJI heeft gekozen om de BHV-organisatie op te bouwen aan de hand van drie letsel-scenario's. Hieronder worden deze drie scenario's uitgewerkt.

scenario reanimatie

Scenario Reanimatie

- Werk/arbeid: iemand zit aan een bureau te werken, zakt ineens voorover en reageert niet op aanspreken.
- Sport/recreatie: tijdens een voetbalwedstrijd stort een speler ineens in elkaar en blijft onbeweeglijk liggen.
- Geweld/agressie: verhangen in cel, wurging, een justitiabele in een meermanscel waar schuwt dat een medegevangene, waar hij mee zat te praten, ineens niet meer aanspreekbaar is.

scenario brandwonden

Scenario Brand(wonden)

- Werk/arbeid: kortsluiting in een machine waardoor brand ontstaat en een medewerker brandwonden oploopt.
- Sport/recreatie: tijdens een partijtje dammen zorgt een smeulende sigaret voor brandende kleding.
- Geweld/agressie: een justitiabele krijgt tijdens het koken een pan kokend water in het gezicht gegooit.

scenario trauma

Scenario Trauma (bloeding en breuken)

- Werk/arbeid: arm in machine, het bloed spuit eruit.
- Sport/recreatie: tijdens een voetbalwedstrijd botsen twee spelers op elkaar; een speler blijft liggen met een been waar het bot uitsteekt.
- Geweld/agressie: vechtpartij met wonden variërend van blauwe plekken tot een arm in een vreemde stand en een flink bloedende, gapende wond.

Bij de scenario's geweld en/of agressie heeft het penitentiaire proces een hogere prioriteit dan de BHV. De belangrijkste reden hiervoor is natuurlijk de eigen veiligheid van het personeel en de overige aanwezigen.

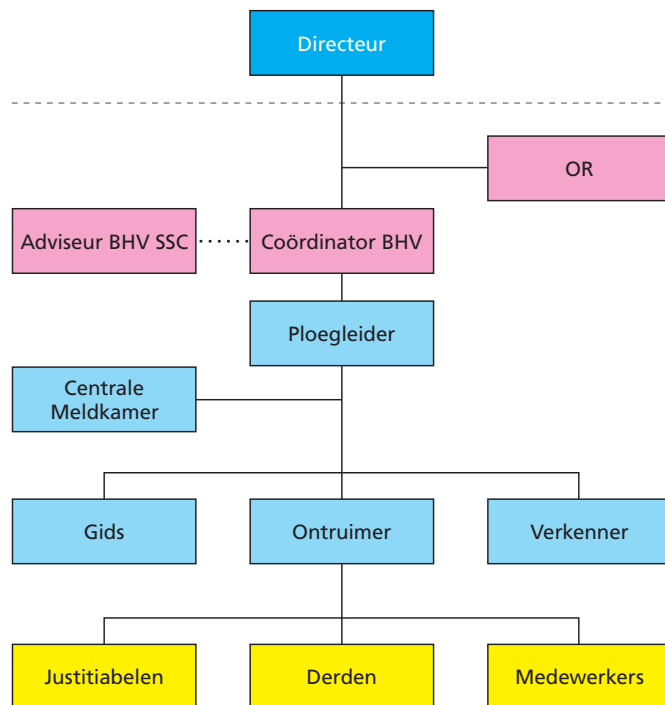

Afbeelding 1.4
werkende justitiabelen in een
penitentiaire inrichting

2 De BHV-organisatie

rollen BHV-organisatie

Om de hierboven beschreven scenario's tot een goed einde te brengen, moeten een aantal taken uitgevoerd worden. Om deze taken zo goed mogelijk uit te voeren, worden deze taken verdeeld over de medewerkers die tijdens een incident een rol vervullen. In afbeelding 1.5 staan alle rollen, die voorkomen in de BHV-organisatie vermeld. De blauwgekleurde rollen, de operationele rollen, worden in deze paragraaf verder uitgewerkt. De overige rollen komen aan bod in de opleiding voor de ploegleider en de coördinator BHV.

Afbeelding 1.5
rollen BHV-organisatie

Ploegleider

Een ploegleider is operationeel verantwoordelijk voor het op de juiste manier inzetten van gids(en), ontruimers en verkenners. Hij draagt ook zorg voor de communicatie met de BHV'ers (verkenners, ontruimers en gids(en)) binnen de inrichting en de communicatie met de hulpverleningsdiensten.

Er moet altijd één ploegleider in een inrichting aanwezig en inzetbaar zijn.

Gids

gids

Een justitiële inrichting is vaak een complex gebouw met een streng toegangsbeleid. In verband met deze complexiteit is het belangrijk dat een of meerdere medewerkers de rol van gids vervullen. Een gids zorgt ervoor dat de hulpverleningsdiensten naar de juiste plaats binnen de inrichting gebracht worden. Hiervoor zijn vooraf heldere afspraken gemaakt.

Er moet altijd minimaal één gids in een inrichting aanwezig en inzetbaar zijn.

Verkenner

verkenner

Een verkenner is een medewerker die de elementaire werkzaamheden van een BHV'er verricht, zoals het ontruimen, bestrijden van beginnende branden en het verlenen van Eerste Hulp bij ongevallen. De verkenner werkt altijd samen met een collega (in een tweetal).

Er moeten in iedere inrichting altijd twee verkenners aanwezig en inzetbaar zijn.

ontruimer

Ontruimer

Een ontruimer draagt zorg voor het verplaatsen van justitiabelen (en medewerkers) naar een veilige plaats. Een veilige plaats is een ruimte waar de aanwezigen geen risico meer lopen als gevolg van het incident en waar de aanwezigen ook geen zicht meer hebben op het incident.

Het aantal ontruimers hangt af van de aard van de inrichting. Hierbij wordt rekening gehouden met de grootte van de brandcompartimenten, het aantal cellen in een brandcompartiment en het gehanteerde regime binnen de inrichting.

Centrale Meldkamer

Centrale Meldkamer (CMK)

De Centrale Meldkamer zorgt voor de verwerking van de melding en de communicatie met de hulpverleningsdiensten totdat deze ter plaatse zijn. Op dat moment neemt de ploegleider de communicatie over.

De Centrale Meldkamer is tijdens een incident altijd bemand met minimaal twee medewerkers, die volledig beschikbaar zijn voor het verwerken van meldingen en de communicatie met de hulpverleningsdiensten.

Afbeelding 1.6
Centrale Meldkamer

*directeur penitentiaire
inrichting*

Directeur

De directeur penitentiaire inrichting kan bij opschaling een operationele rol krijgen bij het optreden van de BHV-organisatie. Als een incident een grotere omvang krijgt, wordt van de directeur verwacht dat hij ter plaatse komt. In relatie tot de BHV beschikt een inrichting altijd over één directeur of plaatsvervanger met gelijke bevoegdheden, die een onderling afgesproken opkomsttijd heeft.

Oriënterende opdrachten

1. Ga binnen uw eigen inrichting na wie op welk moment de ploegleider is.
2. Wijkt de BHV-organisatie in uw inrichting af van de in dit hoofdstuk omschreven basisorganisatie? Zo ja, wat is er anders en waarom is dit zo?

Vragen

1. Bedrijfshulpverleners werken altijd in tweetallen. Wat is hiervoor de reden?
 - a. de reden hiervoor is dat dit voor het penitentiaire proces noodzakelijk is
 - b. de reden hiervoor is dat dit nodig is vanwege de eigen veiligheid
 - c. de reden hiervoor is dat anders de BHV-taken niet uitgevoerd kunnen worden
2. Welke van de volgende personen van de BHV-organisatie zijn altijd, 24 uur per dag, aanwezig?
 - a. de ploegleider, twee verkenneren en een gids
 - b. de ploegleider, twee verkenneren en de directeur
 - c. de coördinator, twee verkenneren en een gids

02

Eerste Hulp

In de Basisopleiding Bedrijfshulpverlener worden de belangrijkste aspecten van Eerste Hulp besproken. Deze kennis wordt bekend verondersteld.

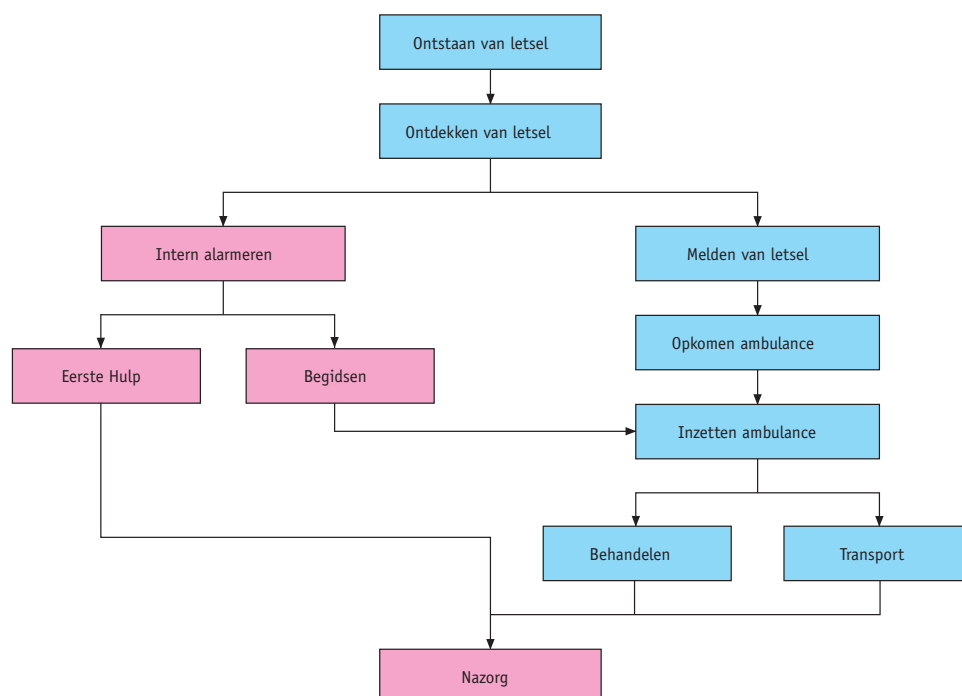
In het Operationeel Handboek Bedrijfshulpverlening DJI-inrichtingen wordt aandacht besteed aan letselscenario's. Kleine letsels, zoals een snijwond, komen regelmatig voor en kunnen eenvoudig behandeld worden. Grotere letsels, variërend van hartstilstand tot aan (poging tot) zelfdoding, komen ook in een justitiële inrichting voor. De BHV-organisatie heeft hierin een belangrijke rol als het gaat om zo snel en zo goed mogelijk optreden.

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de BHV-organisatie optreedt bij letselscenario's en wordt aandacht besteed aan een aantal bijzondere situaties, zoals die binnen een justitiële inrichting kunnen voorkomen.

1 Activiteitenboom letsel

activiteitenboom
letsel

De taken die bij een letselscenario moeten worden uitgevoerd, staan in de activiteitenboom vermeld.

Afbeelding 2.1
activiteitenboom letsel

Een bedrijfshulpverlener die bij de DJI werkt, heeft te maken met onderstaande taken:

- intern alarmeren;
- verlenen Eerste Hulp;
- begidsen;
- nazorg.

In dit hoofdstuk worden een aantal bijzondere situaties behandeld die binnen een justitiële inrichting kunnen voorkomen.

2 Procedure Scenario Eerste Hulp

*procedure scenario
Eerste Hulp*

Aan de hand van een voorbeeld lichten we de procedure bij een letselscenario toe. Bijlage 1 Scenario Letselondeval is hierbij een handig hulpmiddel. In deze bijlage staan de rollen in de BHV-organisatie weergegeven. Hierbij is te zien wanneer welke activiteit van welke rol verwacht wordt. De omschrijving van de rollen is terug te vinden in hoofdstuk 1 van dit boek.

Voorbeeld:

Tijdens schoonmaakwerkzaamheden komt een justitiabele ongewenst in contact met een scherp voorwerp. Dit heeft een ernstige bloeding van de onderarm tot gevolg. De justitiabele is nog net in staat om een inrichtingswerker te waarschuwen, waarna hij bewusteloos raakt.

intern alarmeren

De eerste stap is nu het melden van het letsel. Elke justitiële inrichting heeft hierover afspraken gemaakt. Dit betekent dat in ieder geval de Centrale Meldkamer (CMK) direct van het voorval op de hoogte wordt gebracht. De CMK zorgt vervolgens voor het intern alarmeren van de benodigde functionarissen van de BHV-organisatie. In dit geval zullen dat de ploegleider en twee verkenners zijn. Of er ook ontruimers gealarmeerd worden, hangt af van het penitentiaire regime.

penitentiaire regime

*Afbeelding 2.2
intern alarmeren*

De twee verkenners gaan naar de gewonde justitiabele, beoordelen de situatie en verlenen Eerste Hulp. Zij schatten de situatie ernstig in en geven aan de ploegleider door dat een ambulance nodig is. Omdat ze veel hinder hebben van omstanders vragen ze ook om twee ontruimers ter plaatse.

De ploegleider laat de CMK een ambulance alarmeren en geeft een BHV'er de opdracht om de rol van gids te vervullen. De gids draagt zorg voor het opvangen van de ambulance en brengt vervolgens het ambulancepersoneel naar de juiste plaats.

Uiteindelijk besluit het ambulancepersoneel dat de justitiabele mee moet naar het ziekenhuis voor verdere behandeling.

Afbeelding 2.3
ambulance

nazorg

De ploegleider draagt vervolgens zorg voor het informeren van de directie en de nazorg. De nazorg bestaat in ieder geval uit het napraten met de betrokken BHV'ers (zie ook paragraaf 5 Nazorg).

3 Eerste Hulp

medische dienst

In een justitiële inrichting zijn sommige zaken anders dan in een 'gewoon' bedrijf. Zo is binnen veel justitiële inrichtingen een medische dienst aanwezig. De medische dienst is vaak alleen tijdens kantooruren aanwezig en kan daardoor niet een vaste rol vervullen bij de Procedure Scenario Eerste Hulp. De medische dienst kan indien beschikbaar wel assisteren bij een incident waarbij Eerste Hulp noodzakelijk is.

procedure spoedeisend karakter

Een ander verschil is dat tussen een letsel waarbij spoedeisende actie nodig is en een letsel dat om een niet-spoedeisende actie vraagt. Het maakt voor de procedure binnen een justitiële inrichting niet uit of het gaat om een spoedeisende of een niet-spoedeisende situatie. De procedure gaat altijd uit van een spoedeisend karakter.

oorzaken letsel

In het boek Basisopleiding Bedrijfshulpverlener staat aangegeven hoe gehandeld moet worden bij letsels die om Eerste Hulp vragen. In elk hoofdstuk wordt begonnen met de beschrijving van mogelijke oorzaken. In een justitiële inrichting ontstaan letsels door meerdere oorzaken. Hieronder worden de drie belangrijkste genoemd.

Oorzaken letsel

1. Agressie en geweld

Agressie en geweld komen regelmatig voor in een justitiële inrichting. Dit hoeft natuurlijk niet altijd met letsel gepaard te gaan, maar als er sprake is van letsel dan kunnen de letsels ernstiger zijn dan de letsels zoals die besproken zijn in de basisopleiding. Zo kan een zelfgemaakt mes een moeilijker te behandelen wond veroorzaken dan een wond van een 'normaal' mes.

2. Sport

Sport is een van de activiteiten waarbij ook buiten een justitiële inrichting met enige regelmaat letsels ontstaan. Binnen een justitiële inrichting kan de kans hierop groter zijn, omdat de justitiabelen het sporten kunnen zien als een uitlaatklep en zich hierbij flink laten gaan.

3. Werk (arbeid)

De meeste justitiële inrichtingen kennen een of meerdere vormen van arbeid. Werkplaatsen waar gelast wordt, waar gebruikgemaakt wordt van elektrische gereedschappen, waar gewerkt wordt met gevaarlijke stoffen enzovoorts. Ook hier kunnen letsels ontstaan.

4 Persoonlijke bescherming

*persoonlijke
bescherming*

Binnen een justitiële inrichting is over het algemeen niet bekend of de justitiabelen al dan niet geïnfecteerd zijn met een besmettelijke ziekte. Uit voorzorg zal een BHV'er binnen DJI bij letselongevallen **ALTIJD** gebruik moeten maken van beschermende middelen.

*bij letselongevallen
altijd beschermende
middelen gebruiken*

Om te voorkomen dat direct contact kan ontstaan met lichaamsvloeistoffen, zoals bloed en speeksel, moeten bij het verlenen van hulp altijd de juiste beschermende handschoenen (van latex) gedragen worden.

5 Nazorg

nazorg

Na elke inzet van de BHV-organisatie moet er aandacht besteed worden aan nazorg. Binnen een justitiële inrichting draagt de ploegleider zorg voor de nazorg na een inzet. Een belangrijk onderdeel van de nazorg is het gezamenlijk nabespreken van de inzet. Wat ging goed, wat kon beter en wat is er geleerd. De ploegleider bespreekt dit en maakt hierover vervolgens een rapportage.

Afbeelding 2.4
nabespreken van de inzet

Een ander onderwerp is de aandacht voor de BHV'ers. Een inzet kan een grote (psychologische) invloed op een BHV'er hebben. Het is goed om veranderingen in gedrag van een collega op te merken en dat vervolgens door te geven aan de ploegleider. Een 'heftige' inzet kan zelfs na een langere periode (weken, maanden) nog effect hebben op het welzijn van een BHV'er.

Oriënterende opdrachten

Welke risicovolle plaatsen zijn er in de inrichting waar u werkt? Kijk hierbij in het bijzonder naar plaatsen en activiteiten waar lichamelijk letsel kan ontstaan.

Beschikt de inrichting waar u werkt over een medische dienst? Zo ja, welke invloed heeft dit op de BHV-procedures?

Vragen

1. Bij letselscenario's binnen een penitentiaire inrichting werkt de bedrijfshulpverlener **ALTIJD** met persoonlijke beschermingsmiddelen. Waarom?
 - a. omdat dit noodzakelijk is voor het penitentiaire proces
 - b. omdat dit moet vanwege de eigen veiligheid
 - c. omdat anders BHV-taken niet uitgevoerd kunnen worden
2. Een penitentiaire inrichting beschikt over een eigen medische dienst. Bij wie ligt de verantwoordelijkheid van de inzet bij een letselscenario?
 - a. bij de arts
 - b. bij de ploegleider
 - c. bij de directeur

03

Brandbestrijding

Een brand komt gelukkig veel minder vaak voor dan ongevallen met persoonlijk letsel. De gevolgen van een brand zijn wel vaak veel groter. Het blussen van een brand in een justitiële inrichting vraagt de nodige aandacht. In de eerste plaats geldt hierbij dat uw eigen veiligheid altijd voorop staat. Het blussen van een brand gebeurt alleen als dit op een veilige manier kan worden gedaan. In de tweede plaats zijn bij een brand in een justitiële inrichting vrijwel altijd justitiabelen betrokken.

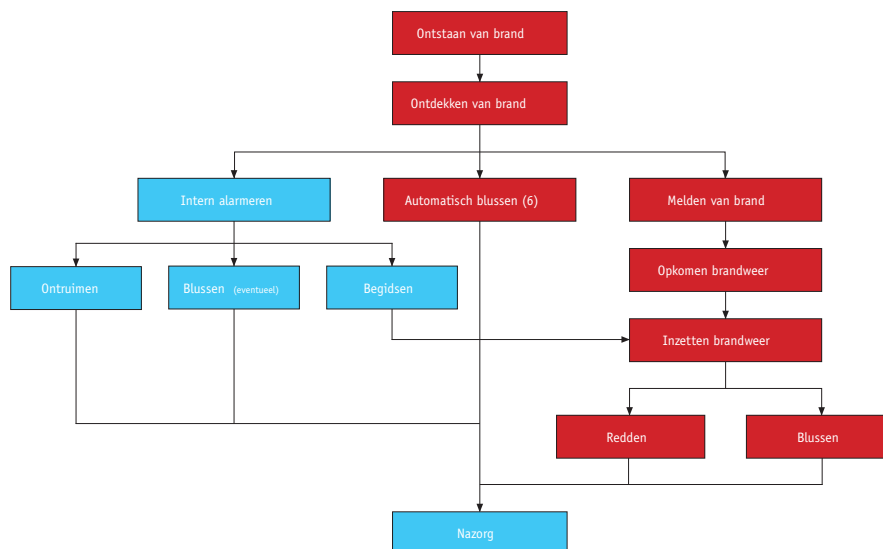
In de Basisopleiding Bedrijfshulpverlener worden brand en de gevaren bij brand behandeld. Ook wordt uitgelegd hoe moet worden omgegaan met de verschillende blustoestellen. Deze kennis wordt bekend verondersteld.

In dit hoofdstuk gaan we in op het optreden van de BHV-organisatie bij brandscenario's. Hierbij wordt aandacht besteed aan een aantal bijzondere situaties, zoals die binnen een justitiële inrichting kunnen voorkomen.

1 Activiteitenboom brand

activiteitenboom
brand

De taken die bij brand moeten worden uitgevoerd, staan in deze activiteitenboom aangegeven.

Afbeelding 3.1
activiteitenboom brand

taken bedrijfs-
hulpverlener

Voor een bedrijfshulpverlener die bij de DJI werkt, zijn onderstaande taken van belang:

- intern alarmeren;
- ontruimen;
- blussen;
- begidsen;
- nazorg.

In de volgende paragrafen worden de brandscenario's binnen DJI beschreven. In deze beschrijving wordt uitgegaan van een inmiddels ontwikkelde brand. Zoals geleerd en beoefend in de Basisopleiding Bedrijfshulpverlener kunt u een inschatting maken van de omvang van een brand. Wanneer u als BHV'er bij een beginnende brand, die eenvoudig te blussen is aankomt, wordt van u verwacht dat u dat ook doet. U geeft dit vervolgens door aan de ploegleider, zodat hij kan beslissen om van verdere activiteiten, waaronder een ontruiming, af te zien.

2 Procedure Scenario Brand in een cel

Aan de hand van een voorbeeld lichten we de procedure bij brand in een cel toe. Bijlage 2 Scenario Brand is hierbij een handig hulpmiddel. In deze bijlage staan de rollen binnen de BHV-organisatie weergegeven. Hierbij is te zien wanneer welke activiteit van welke rol verwacht wordt. De omschrijving van de rollen is terug te vinden in hoofdstuk 1 van dit boek.

Voorbeeld:

Door kortsluiting in een televisie ontstaat brand in een cel. Het is nacht en alle justitiabelen bevinden zich in hun cel. Door de kortsluiting ontstaat eerst een hoeveelheid rook en na enkele minuten komen er vlammen uit het apparaat.

• Ontdekken van de brand

Iedere inrichting van de DJI heeft de beschikking over een automatische brandmeldinstallatie. Deze zorgt ervoor dat een brandmelding binnen één minuut bij de Centrale Meldkamer (CMK) binnenkomt. Daarnaast beschikt iedere inrichting ook over handbrandmelders. Deze worden gebruikt bij het ontdekken van een brand of het bevestigen van een automatische brandmelding. Mocht in dit voorbeeld de justitiabele wakker worden van de rook en / of brand, dan kan hij ook gebruikmaken van de intercom in de cel.

automatische brandmeldinstallatie

handbrandmelders

Afbeelding 3.2
handbrandmelder

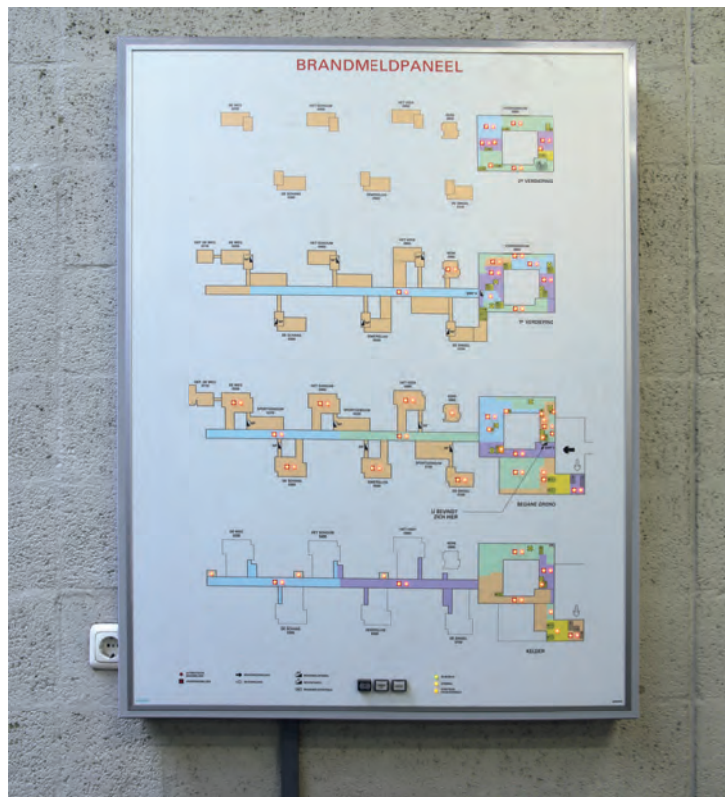
• Interne alarmering

De automatische brandmeldinstallatie zorgt ervoor dat de BHV'ers met behulp van de personenzoekinstallatie (PZI) op de hoogte worden gebracht van de brand en de plaats van de brand.

De BHV'ers die de rol vervullen van verkenner gaan direct naar de plaats van de brand. Zij moeten daar binnen twee minuten na ontvangst van de melding aankomen. De ploegleider en de ontruimers verzamelen zich op een vooraf afgesproken plaats in de instelling. De CMK alarmeert direct de brandweer en geeft alle beschikbare informatie door aan de ploegleider en aan de externe hulpverleningsdiensten.

interne alarmering

personenzoekinstallatie

Afbeelding 3.3
brandmeldpaneel behorend bij
brandmeldinstallatie

Afbeelding 3.4
alarmering via de personen-
zoekinstallatie

*veiligheid verkenner
tijdens werken*

• Wat te doen bij de cel?

Na alarmering hebben de verkenner als eerste een taak bij de cel waar de brand is uitgebroken. Om veilig op te kunnen treden is een juiste manier van werken van groot belang.

kortsluiting

Vóórdat de verkenner de celdeur controleren, moeten zij ervoor zorgen dat er een brandslang klaar ligt. (Natuurlijk is eerst gecontroleerd of de brandslang ook echt werkt.) Vervolgens schakelt een van de verkenner de elektriciteit in de cel uit. Naast het feit dat kortsluiting vaak een oorzaak van brand is (zoals in dit voorbeeld), is het uitschakelen van de elektriciteit ook voor de eigen veiligheid belangrijk, omdat er geblust wordt met water.

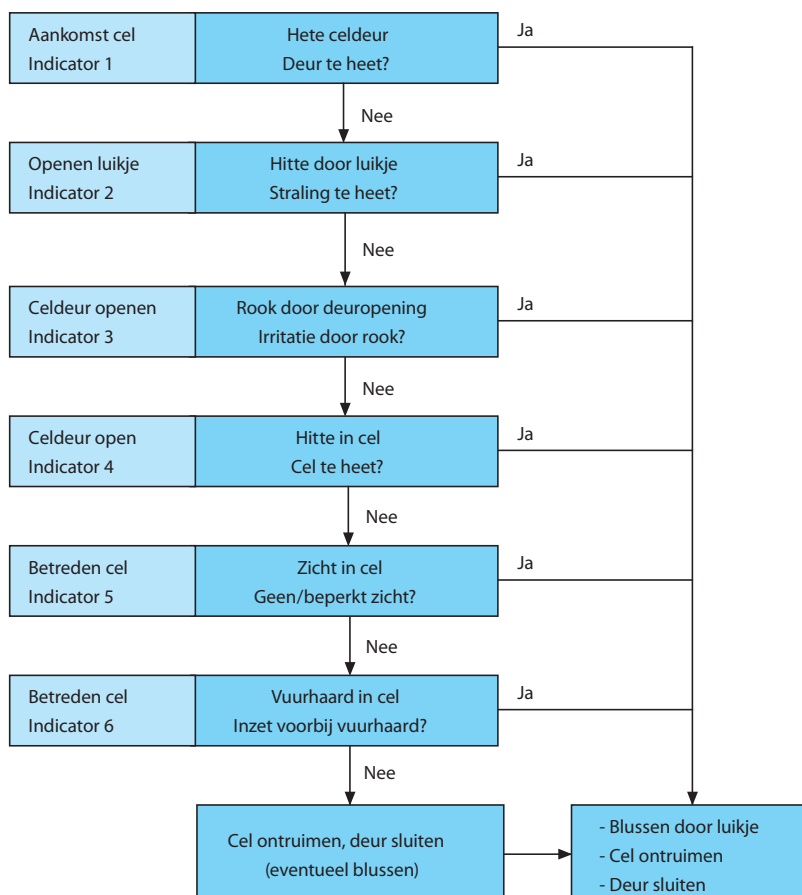
Afbeelding 3.5
controleren brandslang

Afbeelding 3.6
uitschakelen elektriciteit

deurprocedure

Als de eigen veiligheid geborgd is, starten de verkenners met de deurprocedure. De deurprocedure geeft voldoende informatie over de situatie in de cel en of er op een veilige manier werkzaamheden kunt worden uitgevoerd voorbij de celdeur. Een schematische weergave van de deurprocedure vindt u in afbeelding 3.7.

Afbeelding 3.7
schematische weergave deurprocedure

Afbeelding 3.8
startpositie deurprocedure

indicatoren brand

Een brand geeft een aantal indicatoren waarmee een beeld van de situatie ter plaatse gevormd kan worden. Daarna kan op veilige wijze gekozen worden om wel of niet op te treden. Het kan zijn dat de cel niet veilig opengemaakt kan worden. De verkenner kunnen de justitiabelen dan niet bereiken en de brand niet blussen. In dat geval rest niets anders dan de komst van de overheidsbrandweer af te wachten.

Indicatoren bij brand in cel

① Hete celdeur

Een hete deur geeft aan dat er in de cel sprake is van een verhoogde temperatuur. Deze verhoging kan veroorzaakt zijn door een brand. Celdeuren zijn zeer stevig uitgevoerd en vervullen een functie bij de brandcompartimentering. U controleert de deur op de wijze zoals u dat heeft geleerd in de basisopleiding. Als de deur duidelijk veel heter is dan handwarm, dan opent u de deur niet.

② Hitte door luikje

Als de deur niet warm of heet aanvoelt, controleert u het luikje. Op de plaats van het luikje is de deur veel dunner en dat geeft een snellere indicatie van de warmte dan op een andere plaats van de deur. Let op: u voelt dus eerst aan de deur en daarna aan het luikje! Bij een meer dan handwarm luikje opent u de deur niet.

③ Rook door deuropening (irritatie)

Het uitgangspunt is dat de verkenner zonder adembescherming werken. Tijdens of direct na het openen van de deur kan er rook uit de cel komen. Door de rook treedt irritatie van de luchtwegen en/of ogen op. Wanneer de ogen te geïrriteerd raken, treedt een natuurlijke afweerreactie op waardoor u zich terugtrekt. Op dit moment stoppen de verkenner met de inzet en sluiten de deur. Zij richten zich vervolgens op een inzet door het luikje.

④ Hitte uit cel

Mocht u de deur wel kunnen openen, maar is er een enorme hitte voelbaar, dan sluit u de deur direct weer. U bent als BHV'er onvoldoende beschermd om in een hete omgeving te werken.

⑤ Geen/beperkt zicht in cel

In eerste instantie kijkt u door het luikje of er wat te zien is. Mocht u helemaal geen zicht hebben, dan is het niet verstandig om de deur te openen. De ruimte is waarschijnlijk in zijn geheel gevuld met rook. Mocht u wel zicht hebben en bijvoorbeeld het raam van de cel duidelijk zien, dan is het waarschijnlijk wel mogelijk om de deur te openen.

Afbeelding 3.9
door het luikje kijken

⑥ Inzet voorbij vuurhaard

Onder geen enkel beding kan en mag u een vuurhaard voorbij gaan! Dit doet zelfs een brandweerman niet. Mocht de justitiabele zelf in staat zijn om langs de vuurhaard naar buiten te komen, dan is dat natuurlijk geen probleem.

Afbeelding 3.10

Afbeelding 3.11
uitvoeren deurprocedure op celdeur

toestand justitiabele

• Toestand van de justitiabele

De toestand van de justitiabele kan ook de nodige informatie geven. Ligt hij bewegingsloos op de grond, dan kan dat betekenen dat hij bewusteloos is. Staat hij hoestend en proestend voor het luikje, dan zijn er nog mogelijkheden om hem te uit de cel te halen. Mocht hij zich agressief gedragen, pas dan op met het openen van de deur. De aandacht die de justitiabele vraagt, maakt het misschien onmogelijk om de deur weer te sluiten met alle vervelende gevolgen van dien.

Afbeelding 3.12
agressieve justitiabele

Als u de procedure goed bekijkt, ziet u dat er bij een brand in een cel twee mogelijkheden zijn:

- ⑦ justitiabele uit de cel, deur weer gesloten en eventueel geblust, of
- ⑧ geblust door het luikje, justitiabele uit de cel en de deur weer gesloten.

*risico-inschatting
eigen veiligheid*

Een basis-BHV'er zonder de aanvullende DJI-opleiding heeft geleerd om een deur bij aanwezigheid van rook of warmte nooit te openen. DJI heeft ervoor gekozen om, mede gebaseerd op brandproeven in celruimtes, onder bepaalde voorwaarden zoals hiervoor omschreven de celdeur wel door een BHV'er te laten openen. Los van de risico-inschatting en de gemaakte keuze staat uw eigen veiligheid ALTIJD voorop. Als u en uw collega de situatie als onveilig beoordelen, dan moet de deur gesloten blijven!

In de volgende paragrafen bespreken we de mogelijkheden voor het blussen van een brand in een cel. Als u na de deurprocedure uitkomt bij mogelijkheid ⑦, dan is de beste en veiligste optie om de brand te blussen (door het luikje). Als u na de deurprocedure uitkomt bij mogelijkheid ⑧, is een bluspoging door het luikje de enige optie.

2.1 Blussen van de brand in de cel

Bij het doorlopen van de deurprocedure kan blijken dat u de brand moet proberen te blussen. In 2008 zijn meerdere proeven gedaan om vast te stellen wat de beste methode is. Hierbij is gekeken naar een effectieve blussing en of de blussing veilig uitgevoerd kan worden door een BHV'er.

De meest voorkomende blusmethode is om met de brandslang door het luikje te blussen. Belangrijke eerste stappen hierbij zijn het uitschakelen van de elektriciteit in de cel en het goed uitvoeren van de deurprocedure. Uw eigen veiligheid staat immers altijd voorop!

blussen door luikje

Blussen met een brandslang door het luikje

Bij blussing door het luikje zorgt u, samen met uw collega voor een veilige positie. Voordat u begint staat uw collega klaar met de brandslang. Zorg ervoor dat de brandslang ook echt werkt door deze uit te proberen! U of uw collega opent het luikje. Sta hierbij niet met uw gezicht voor het luikje. Vanuit dekking blust u met een gebonden straal gedurende 20 - 30 seconden met een waaierende beweging tegen het plafond, zover mogelijk achter in de cel.

Afbeelding 3.13
blussen door het luikje (1)

Afbeelding 3.14
blussen door het luikje (2)

Mocht de blussing uitgevoerd zijn op het moment dat u bij punt ⑧ aankomt, voer dan de deurprocedure nog een keer uit en ontruim indien mogelijk alsnog de cel. Sluit vervolgens de deur van de cel!

blussen met handbediende blusinstallatie

Blussen met een handbediende blusinstallatie

Steeds meer inrichtingen zijn voorzien van een handbediende blusinstallatie in een cel. Ook hier zijn de belangrijkste eerste twee stappen het uitschakelen van de elektriciteit in de cel en het goed uitvoeren van de deurprocedure. Uw eigen veiligheid staat immers altijd voorop!

Bij blussing met een handbediende blusinstallatie zorgt u samen met uw collega voor een veilige positie naast de celdeur. Voordat u kunt beginnen, moet uw collega klaar staan met de brandslang. Zorg ervoor dat de brandslang ook echt werkt, door deze uit te proberen! Activeer vervolgens de handbediende blusinstallatie gedurende 20 - 30 seconden.

Mocht de blussing klaar zijn op het moment dat u bij punt ⑧ aankomt (na de deurprocedure), voer dan de deurprocedure nog een keer uit en ontruim - als dat kan - alsnog de cel. Sluit vervolgens de deur van de cel!

automatische sprinkler

Blussen met een automatische sprinkler

In sommige inrichtingen zijn de cellen voorzien van een automatische sprinkler. Ook hier zijn de belangrijkste eerste twee stappen het uitschakelen van de elektriciteit in de cel en het goed uitvoeren van de deurprocedure. Uw eigen veiligheid staat immers altijd voorop!

Bij blussing door een automatische sprinkler zorgt u samen met uw collega voor een veilige positie. Voordat u kunt beginnen, moet uw collega klaar staan met de brandslang. Zorg ervoor dat de brandslang ook echt werkt, door deze uit te proberen! Bedenk dat bij een geactiveerde automatische sprinkler de temperatuur in de ruimte al verhoogd is.

Mocht de blussing al geactiveerd zijn bij uw aankomst, voer dan eerst de deurprocedure uit en ontruim - als dat kan - alsnog de cel. Sluit vervolgens de deur van de cel!

Als u en uw collega de werkzaamheden veilig hebben uitgevoerd, dan gaat u als dat kan na overleg met de ploegleider, de ontruimers helpen met de ontruiming.

Afbeelding 3.15
automatische sprinklerkop

2.2 Blussen brand in een gemeenschappelijke ruimte

Het tweede scenario dat omschreven wordt in het Operationele Handboek van DJI is een brand in een gemeenschappelijke ruimte. Ook hierbij wordt uitgegaan van een nachtsituatie. De justitiabelen bevinden zich in hun cel.

Voorbeeld:

Door kortsluiting in een van de verlichtingsarmaturen ontstaat er in eerste instantie rook die later gevolgd wordt door brand. Door de automatische brandmeldinstallatie zal het personeel van de inrichting gealarmeerd worden. De stappen die dan volgen, zijn afhankelijk van de omvang van de brand. Er kunnen zich twee situaties voordoen:

- *de brand is door de verkenners te blussen;*
 - *de brand is te groot om door de verkenners te blussen.*
- **De brand is door de verkenners te blussen**
 - De verkenners gaan naar de plaats van de brand. Tegelijkertijd worden de brandweer en de ontruimers gealarmeerd.
 - Als de verkenners ter plaatse komen, beoordelen zij of ze de brand op een snelle manier kunnen blussen. Als dit het geval is, blussen zij de brand met behulp van de aanwezige blusmiddelen, bijvoorbeeld een brandslanghaspel.
 - Als de blussing slaagt, bepaalt de ploegleider of de afdeling moet worden ontruimd. Er kan ontruimd worden zolang de situatie dat toelaat.
 - De brandweer beoordeelt als laatste de situatie en geeft vervolgens de ruimte vrij.

Afbeelding 3.16
brandslanghaspel

- **De brand is te groot om door de verkenners te blussen**
 - De verkenners gaan naar de plaats van de brand. Tegelijkertijd worden de brandweer en de ontruimers gealarmeerd.
 - Als de verkenners ter plaatse komen, beoordelen zij of ze de brand op een snelle manier kunnen blussen. Zij beoordelen de brand nu als te groot en trekken zich terug. Zij verlaten het brandcompartiment en sluiten de deuren.
 - De justitiabelen worden via de intercom geïnformeerd over de brand en hen wordt geadviseerd om de spleet onder de deur af te dekken met een natte handdoek. Alle cellen hebben een brandwerendheid van minimaal 30 minuten, zodat de justitiabelen in de cel veilig zijn. In de tussentijd vangt de gids de brandweer op en begeleidt hen, in samenspraak met de ploegleider, naar de plaats van de brand.
 - De brandweer blust de brand.
 - Als de brandweer de brand heeft geblust, kan de situatie weer hersteld worden naar normaal.

Afbeelding 3.17
aankomst brandweer in
penitentiaire inrichting

Afbeelding 3.18

gids begeleidt brandweer naar plaats van de brand

brand in gemeenschappelijke ruimte

Een brand in een gemeenschappelijke ruimte is binnen een penitentiaire inrichting het lastigste scenario. De justitiabelen blijven dan altijd in de cel en dat kan een gevoel van onrust veroorzaken. Het is goed om zo'n scenario regelmatig te oefenen en de justitiabelen duidelijk te maken dat zij in hun cel geruime tijd, minimaal 30 minuten, veilig zijn.

3 Overige branden

In een justitiële inrichting hebben de justitiabelen over het algemeen de beschikking over een kookgelegenheid. Met een voorziening om te koken behoort ook een vlam in de pan tot de reële mogelijkheden. Een vlam in de pan kan ontstaan door een vergissing tijdens het koken, maar in een justitiële inrichting is het opzettelijk veroorzaken van een vlam in de pan niet uit te sluiten.

4 Nazorg

Na elke inzet van de BHV-organisatie moet er aandacht besteed worden aan nazorg. Binnen een justitiële inrichting is dit een taak van de ploegleider. (Zie voor meer informatie over nazorg ook hoofdstuk 2 Eerste Hulp.)

Oriënterende opdrachten

1. Welke blusmiddelen zijn er in uw inrichting? Zijn er plaatsen waar een speciaal blusmiddel hangt, zoals een blusdeken?
2. Beschikt uw inrichting over een sprinklerinstallatie of een handbediende blusinstallatie? Ga na hoe deze werkt.

Vragen

1. Twee bedrijfshulpverleners arriveren als verkenner bij een brand in een cel. De rook komt onder de deur door. Wat doen zij?
 - a. de bedrijfshulpverleners schakelen de elektriciteit uit, leggen een brandslang klaar en redden de justitiabele
 - b. de bedrijfshulpverleners schakelen de elektriciteit uit, leggen een brandslang klaar en doorlopen de deurprocedure
 - c. de bedrijfshulpverleners leggen een brandslang klaar, schakelen de elektriciteit uit en blussen door het luikje
2. Welke werkwijze hanteert de bedrijfshulpverlener bij het blussen door het luikje?
 - a. de bedrijfshulpverlener richt met een gebonden straal en een waaierende beweging achter in de cel
 - b. de bedrijfshulpverlener richt met een gebonden straal op het vuur
 - c. de bedrijfshulpverlener richt met een gebonden straal en een waaierende beweging naar het plafond
3. Bij het blussen door het luikje is de blustijd belangrijk. De bedrijfshulpverlener blust:
 - a. in periodes van 20 tot 30 seconden
 - b. door totdat het vuur uit is
 - c. maximaal een minuut, anders ontstaat er te veel waterschade
4. Wat is een belangrijk aspect van een brand in een gemeenschappelijke ruimte?
 - a. de brandweer wordt pas na de verkenning gealarmeerd
 - b. de coördinator BHV bepaalt wie de ontruiming start
 - c. de justitiabelen blijven altijd in de cel

04

Ontruiming

Bij een brand of bij een ernstig letselscenario wilt u als BHV'er niet alleen ruimte om te werken, maar kan het ook nodig zijn om anderen, zoals collega's en justitiabelen, naar een veilige plaats te brengen. In een justitiële inrichting is een ontruiming niet hetzelfde als in een gewoon bedrijf. Een ontruiming in een justitiële inrichting zal volgens een vaste procedure moeten verlopen, waarbij ook het penitentiaire proces door moet gaan.

In dit hoofdstuk beschrijven we de taken van een BHV'er in een justitiële inrichting die bij een ontruiming de rol van ontruimer vervult.

1 Ontruimen van een (deel van een) justitiële inrichting

*aanwezigheid
justitiabelen*

*justitiabelen vermin-
derd zelfredzaam*

Het bijzondere aan een justitiële inrichting is de aanwezigheid van justitiabelen. Justitiabelen zijn om verschillende redenen gescheiden van de maatschappij en dat moet ook bij een calamiteit zo blijven. Dit betekent dat bij een ontruiming van een gebouw of een deel van een justitiële inrichting niet zomaar alle deuren opengezet kunnen worden. Een ander belangrijk aspect is dat bij een ontruiming justitiabelen beschouwd moeten worden als verminderd zelfredzaam. Een persoon die achter een gesloten deur zit, kan niet zelfstandig naar een andere ruimte. Hij moet daarbij begeleid en bewaakt worden.

Afbeelding 4.1
beveiligde sluis bij ingang
penitentiaire inrichting

*invloed regime op
ontruiming*

Binnen justitiële inrichtingen onderscheiden we verschillende regimes. Een huis van bewaring gaat anders om met de justitiabelen dan een TBS-inrichting of een jeugdinrichting. Het regime heeft grote invloed op het ontruimingsproces. Een van de belangrijkste aspecten bij het uitvoeren van een ontruiming is de noodzakelijke voortzetting van het penitentiaire proces na de ontruiming. Een vraag die hierbij beantwoord moet worden is bijvoorbeeld: hoeveel justitiabelen kan ik bij elkaar in één ruimte opvangen? Zoals al in de Basisopleiding Bedrijfshulpverlener is geleerd, werkt u als BHV'er in principe nooit alleen. Dat geldt ook wanneer u als ontruimer optreedt. Bij een licht regime kan het mogelijk zijn om een ontruiming alleen te begeleiden. Aan de andere kant zijn er ook inrichtingen waar meer dan twee ontruimers nodig zijn om een cel te ontruimen.

In de eerste plaats is het van belang om te weten wanneer een ontruiming kan of moet plaatsvinden. Naast de BHV-scenario's zoals die in dit boek besproken worden, kan een ontruiming nodig zijn bij een bommelding, gijzeling of een dreiging van buiten de inrichting. Een voorbeeld hiervan is een ongeval met gevaarlijke stoffen op de weg naast de inrichting. In dit soort situaties neemt de directeur of zijn plaatsvervanger de beslissing

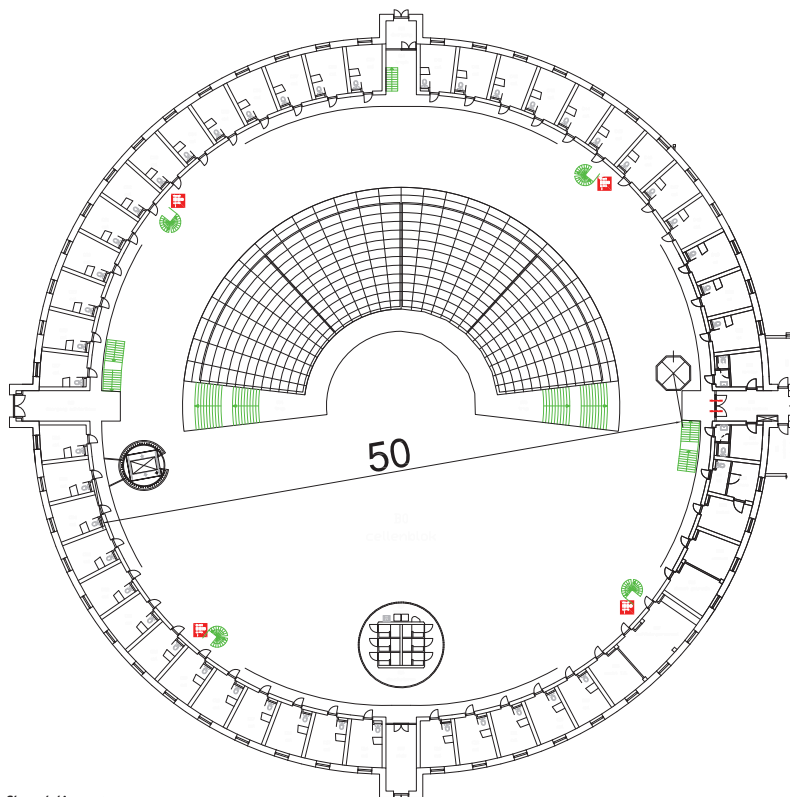
of een, al dan niet gedeeltelijke, ontruiming uitgevoerd moet worden. Bij de BHV-scenario's ligt de bevoegdheid tot het uitvoeren van een (gedeeltelijke) ontruiming bij de ploegleider. Het spreekt voor zich dat bijvoorbeeld bij een brand niet op de directeur gewacht kan worden voor het nemen van een besluit.

Bij een ontruiming zal de BHV-organisatie altijd een belangrijke rol spelen. De ploegleider is, net als bij andere scenario's, daarbij altijd aanwezig en draagt zorg voor het goed laten uitvoeren van de ontruiming.

Afbeelding 4.2
overleg BHV'ers met
ploegleider

In de volgende paragrafen wordt de ontruiming van een cel in een inrichting (zoals beschreven in het Operationeel Handboek) behandeld. Binnen DJI bestaan echter ook gebouwtypen, zoals een koepel waar de ontruiming op andere wijze moet worden uitgevoerd. Zelfs binnen een inrichting kunnen verschillende gebouwtypen aanwezig zijn met verschillende manieren van ontruiming.

Afbeelding 4.3
plattegrond penitentiaire inrichting (koepel)

1.1 Ontruimen bij brand

ontruimen bij brand

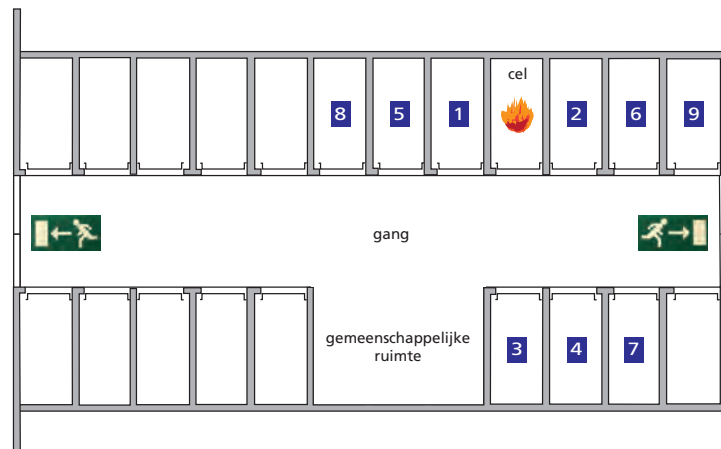
Brand is een heel snel proces waardoor binnen weinig tijd een groot deel van een gebouw levensgevaarlijk terrein kan worden. Bij brand is het daarom erg belangrijk om direct met de ontruiming te beginnen. De verkenner begint met de activiteiten bij de cel waar de brand woedt en de ontruimers beginnen met het ontruimen van de overige cellen.

verdiepingen aparte brandcompartimenten

Het ontruimen gebeurt niet willekeurig, maar in een bepaalde volgorde. Binnen een justitiële inrichting zijn de verschillende verdiepingen bijna altijd aparte brandcompartimenten. Dat wil zeggen dat het 60 minuten duurt voordat een brand doorgaat naar een volgende verdieping. Bij een ontruiming door brand concentreert u zich in eerste instantie op de cellen in het brandcompartiment waar de brand woedt. Dit geeft aan hoe belangrijk het is dat u weet hoe de brandcompartimenten in uw gebouw zijn ingedeeld.

In afbeelding 4.5 is aangegeven in welke volgorde ontruimd moet worden bij een brand in een cel. De verkenner houdt zich bezig met de justitiabelen in de cel waar de brand woedt. De ontruimers starten met de cellen die zich het dichtst bij de brand bevinden. In de afbeelding zijn dat de cellen die genummerd zijn met 1 tot en met 3. Daarna worden de cellen in de genummerde volgorde ontruimd. Bij het ontruimen van een compartiment gelden onderstaande richtlijnen.

- Bij de cellen die zich direct naast de brand bevinden, ontruimt u eerst de justitiabele in de cel met de langste vluchtweg.
- Bij de cellen die zich tegenover de brand bevinden, ontruimt u eerst de justitiabele in de cel met de langste vluchtweg.
- Bij het ontruimen loopt u NOOIT met de justitiabele langs de cel waar de brand is!

Afbeelding 4.4
schema ontruiming cel

signaal afspreken

Als de cel ontruimd is, maakt u dit duidelijk op een vooraf met elkaar afgesproken wijze, bijvoorbeeld door een teken op de deur te plaatsen. Zo weten de collega's en de brandweer dat de cel leeg is.

Afbeelding 4.5
markering op deur (voorbeeld)

Het eerste deel van de ontruiming is het in veiligheid brengen van de justitiabelen (en natuurlijk de aanwezige collega's en/of derden). Iedereen is nu uit het bedreigde compartiment en bevindt zich elders in het gebouw. U moet hierbij met twee belangrijke zaken rekening houden.

- Na een ontruiming mogen de ontruimden niet meer geconfronteerd worden met de brand. Dat wil zeggen dat ze in ieder geval geen zicht mogen hebben op de brand, maar ook niet op de eventuele gevolgen, zoals op slachtoffers. Dit kunnen immers bekenden van de justitiabelen zijn.
- Een tweede punt is het voortzetten van het penitentiare proces. Dit punt heeft minder een relatie met de brand, maar kan bij sommige regimes van groot belang zijn. De coördinator BHV werkt dit voor uw locatie verder uit.

*voortzetten
penitentiare proces*

1.2 Ontruimen, anders dan bij brand

Ook wanneer er geen brand is, kan er sprake zijn van een ontruiming. Denk daarbij aan een ernstig ongeval of een bommelding.

Bij een ontruiming waarbij geen sprake is van brand, is er meestal meer tijd om de ontruiming uit te voeren en is de volgorde, zoals beschreven in paragraaf 1.1, minder van belang. Als de dreiging bekend is, moet er altijd van de dreiging af ontruimd worden. Vanzelfsprekend is het ook in zo'n situatie belangrijk aan te geven dat de cel inmiddels ontruimd is en om het penitentiare proces voort te zetten.

Na elke inzet van de BHV-organisatie moet er aandacht besteed worden aan nazorg. Binnen een justitiële inrichting is dit een taak van de ploegleider. (Zie voor meer informatie over nazorg ook hoofdstuk 2 Eerste Hulp.)

Oriënterende opdrachten

1. Kent u de grenzen (30 minuten en 60 minuten) van de brandcompartimenten in de inrichting? Ga dit na in uw eigen inrichting.
2. Welke gebouwdelen kunt u binnen uw eigen inrichting onderscheiden? (In relatie tot een ontruiming)
3. Ga binnen uw eigen inrichting na op welke wijze de ontruiming uitgevoerd wordt.
4. Welke aspecten uit het regime dat binnen uw inrichting wordt gehanteerd spelen een rol bij een ontruiming?

Vragen

1. Een ontruimer heeft een duidelijke taak. Hoe werkt de ontruimer?
 - a. de ontruimer werkt altijd alleen
 - b. de ontruimer werkt altijd met een andere ontruimer
 - c. de ontruimer werkt met een andere ontruimer, maar kan soms ook alleen werken
2. Waar begint de bedrijfshulpverlener de ontruiming van een brandcompartiment?
 - a. de bedrijfshulpverlener begint met de cel die het dichtst bij de vluchtweg is
 - b. de bedrijfshulpverlener begint met de cel die het dichtst bij de brand is
 - c. het maakt niet uit waar de bedrijfshulpverlener de ontruiming begint

Bijlage 1

Checklist BHV-voorzieningen en BHV-middelen

Bouwkundige beveiligingsmaatregelen: Brandveiligheid	
Brandcompartimentering (ruimte omgeven door een brandvertragende scheidingsmuur/-wand)	Kunt u een voorbeeld geven van brandcompartimenten in dit gebouw? (In welke ruimten kunt u uitbreiding van de brand voorkomen door de deur dicht te doen?)
Brandvertragende materialen/meubels (matrassen, beddengoed, gordijnen etc.)	In welke ruimtes staan brandvertragende materialen, zoals geïmpregneerde meubels? Hoe kunt u dit controleren?
Brandbare materialen (persoonlijke bezittingen, posters, prullenbak etc.)	Welke materialen kunnen een brand bevorderen? In welke ruimtes bevinden die zich?
Vluchtrouteaanduiding	Kunt u vanaf elke plaats in de inrichting de vluchtweg vinden door middel van de vluchtrouteaanduiding? Is de aanduiding altijd zichtbaar?
Instructie in geval van incidenten	Waar hangen instructiekaarten voor in het geval van incidenten? Is er verschil tussen de instructies voor personeel en justitiabelen?
BHV-voorzieningen en middelen	
Kleine blustoestellen (incl. blusdekens, brandslanghaspel)	Welke blusmiddelen zijn binnen de inrichting beschikbaar? Zijn dit de juiste blusmiddelen?
Eerstehulpmiddelen (EHBO-koffer) AED	Waar zijn Eerste Hulpmiddelen aanwezig?
Brandweervoorzieningen	Zijn er speciale voorzieningen voor de brandweer, zoals een brandweerlift, droge blusleidingen (leidingen waar de brandweer slangen kan aankoppelen)?
Ontruimingsplattegronden	Waar bevinden zich ontruimingsplattegronden? Zijn er nog plaatsen waar de plattegronden ontbreken?

Elektronische Beveiligingsmaatregelen	
Communicatie- / verbindings-apparatuur	Met welke apparatuur wordt gecommuniceerd in geval van een incident:
Preventieve voorzieningen	
Brandmeldinstallatie	In welke ruimte bevindt zich het brandmeldpaneel?
Detectiemelders o.a. rookmelders, handbrandmelders	In welke ruimtes zijn rookmelders (rookdetectoren) aanwezig? In welke ruimtes bevindt zich een indicatielamp en in welke een nevenindicator? Waar zijn handbrandmelders geplaatst? Kunnen die zonder hulpmiddelen ingedrukt worden?
Sprinklers	Zijn er in uw inrichting ruimtes waar zich een sprinkler bevindt? Zo ja, welke?
Noodverlichting	Zijn er ruimtes waar noodverlichting ontbreekt?
RWA-installatie	Beschikt uw inrichting over een rook- en warmteafvoerinstallatie (RWA)?

Bijlage 2

Scenario Letselongeval

Scenario 'Letselongeval'						
	0 – 1 minuten	1 – 3 minuten	4 – 6 minuten	7 – 15 minuten	15 – 30 minuten	30 – 60 minuten
Centrale Meldkamer	Ontvangt melding				Draagt zorg voor externe communicatie en registratie interne communicatie	
Ploegleider	Ontvangt melding	Gaat naar centrale plaats			Draagt zorg voor interne communicatie en een gecoördineerde inzet	
Gids	Ontvangt melding		Verplaatst zich naar opvangpunt		Vangt Ambulance op	Brengt Ambulance naar plaats ongeval Vangt eventueel andere hulpverleningsdiensten op
Verkenner	Ontvangen melding	Gaan naar ongeval met AED en verbandkoffer		Voeren behandeling uit	Volgen opdrachten ploegleider op of assisteren bij penitentiaal proces.	
Ontruimer	Ontvangen melding	Gaan naar plaats ongeval		Houden omstanders uit de directe omgeving	Volgen opdrachten ploegleider op of assisteren bij penitentiaal proces.	
Ambulance			Ontvangt melding		Komt ter plaatse	Neemt behandeling over

Bijlage 3 Scenario Brand

Scenario 'Brand'						
	0 - 1 minuten	1 - 3 minuten	3 - 6 minuten	6 - 16 minuten	16 - 30 minuten	30 - 60 minuten
Centrale Meldkamer	Ontvangt melding	Draagt zorg voor externe communicatie en registratie interne communicatie				
Ploegleider	Ontvangt melding	Gaat naar centrale plaats	Draagt zorg voor interne communicatie en een gecoördineerde inzet			
Gids	Ontvangt melding	Verplaatst zich naar opvangpunt	Vangt Brandweer op	Brengt Brandweer naar brand	Vangt eventueel andere hulpverleningsdiensten op	
Verkenners	Ontvangen melding	Gaan naar brand	Voeren blussing/ontruiming uit zolang de situatie dit toelaat	Volgen opdrachten ploegleider op of assisteren bij penitentiaal proces.		
Ontruimers	Ontvangen melding	Gaan naar getroffen compartiment	Halen justitiabele(n) uit bedreigd compartiment	Volgen opdrachten ploegleider op of assisteren bij penitentiaal proces.		
Brandweer	Ontvangt melding		Komt ter plaatse	Blust brand		

Index

A

aanwezigheid justitiabelen 32
 activiteitenboom brand 20
 activiteitenboom letsel 15
 automatische brandmeldinstallatie 21
 automatische sprinkler 27

B

bij letselongevallen altijd beschermende
 middelen gebruiken 18
 blussen door luikje 26
 blussen met handbediende blusinstalla-
 tie 27
 brand in gemeenschappelijke ruimte 30
 brandscenario 9

C

Centrale Meldkamer 13

D

deurprocedure 23
 directeur penitentiaire inrichting 13

G

gids 12

H

handbrandmelders 21

I

indicatoren brand 24
 intern alarmeren 16
 interne alarmering 21
 invloed regime op ontruiming 32

J

justitiabelen verminderd zelfredzaam
 32

K

kortsluiting 22

L

letselscenario 9

M

medische dienst 17

N

nazorg 17, 18

O

ontruimen bij brand 34
 ontruimer 13
 oorzaken letsel 17

P

penitentiaire regime 16
 personenzoekinstallatie 21
 persoonlijke bescherming 18
 procedure scenario Eerste Hulp 16
 procedure spoedeisend karakter 17

R

risico-inschatting eigen veiligheid 26
 rollen BHV-organisatie 12

S

scenario brand in een cel 10
 scenario brand in een gemeen-
 schappelijke ruimte 10
 scenario brandwonden 11
 scenario reanimatie 10, 11
 scenario trauma 11
 signaal afspreken 34

T

taken bedrijfshulpverlener 20
 toestand justitiabele 25

V

veiligheid verkenner tijdens werken 22
 verdiepingen aparte brandcompartimen-
 ten 34
 verkenner 12
 voortzetten
 penitentiaire proces 35

Antwoorden op de hoofdstukvragen

Hoofdstuk 1

1. b
2. a

Hoofdstuk 2

1. b
2. b

Hoofdstuk 3

1. b
2. c
3. a
4. c

Hoofdstuk 4

1. c
2. b

Colofon

Het NIBHV is specialist op het gebied van uitgaven over bedrijfshulpverlening en VCA. In de webshop op www.nibhv.nl kunt u de uitgaven van het NIBHV bekijken en bestellen.

Een overzicht van de NIBHV-uitgaven.

BHV-uitgaven

- Basisopleiding Bedrijfshulpverlener
- Basisopleiding Bedrijfshulpverlener Eerste Hulp
- Basisopleiding Bedrijfshulpverlener Brandbestrijding en Ontruiming
- BHV in de petrochemische industrie
- Bedrijfshulpverlening in de OK
- Adembescherming voor de bedrijfshulpverlener
- Beheerder Brandmeldinstallatie
- Beheerder Ontruimingsalarminstallatie
- Coördinator/Hoofd Bedrijfshulpverlening
- De bedrijfshulpverlening in uw organisatie. Voorlichting en instructie BHV
- Gebruik AED
- Gevaarlijke Stoffen Bedrijfshulpverlening
- Handleiding BHV 2010. Oplossingen voor uw bedrijf
- Handleiding Kleine blustoestellen
- Handleiding Omgaan met alarmmeldingen
- Informatiebrochure NIBHV
- Omgaan met bommeldingen
- Ontruiming van schepen
- Ontruimingsplannen en -oefeningen
- Ploegleider Bedrijfshulpverlening
- Preventiecontrole en bedrijfshulpverlening
- Preventiemedewerker
- Salvage en bedrijfshulpverlening
- Vakblad NIBHV-VEILIGHEID (kwartaalblad)
- Wat te doen bij brand in uw bedrijf

Anderstalige BHV-uitgaven

- AED User Guide (Engelse Gebruik AED)
- Emergency Response in your organisation
- Emergency Response Officer: Basic Training (Engelse Basisopleiding BHV)
- Small Fire-Extinguishing Devices (Engelse Handleiding kleine blustoestellen)
- What to do in case of fire (Engelse Wat te doen bij brand bij uw bedrijf)

VCA-uitgaven

- Basisveiligheid VCA
- Veiligheid voor Operationeel Leidinggevenden VCA

Anderstalige VCA-uitgaven

- Basic Elements of Safety SCC and Safety for Operational Supervisors SCC (gecombineerde Engelse uitgave van Basisveiligheid VCA en VOL-VCA)
- Poolse Basisveiligheid VCA

Nederlands Instituut voor Bedrijfshulpverlening

Het Nederlands Instituut voor Bedrijfshulpverlening (NIBHV) is opgericht op initiatief van het Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid (NIFV) en het Oranje Kruis. Het NIBHV houdt zich bezig met het produceren van kwalitatief hoogwaardige producten op het gebied van de bedrijfshulpverlening.

In dit boek vindt u de les- en leerstof voor een medewerker die een BHV-rol vervult binnen een justitiële inrichting. Deze leerstof is aanvullend op de kennis en vaardigheden die zijn opgedaan tijdens de Basisopleiding Bedrijfshulpverlener.

NIBHV

Hoofdweg 240
3067 GJ Rotterdam
Postbus 8714
3009 AS Rotterdam
T 010 289 28 88
F 010 289 28 80
bhv@nibhv.nl
www.nibhv.nl